

Kvalitetsplan

Automatiska Brandlarm

Innehåll

1	Syfte och Mål	3
2	Bakgrund	3
3	Åtgärder för att minska antalet onödiga larm	4
3.1	Larmorganisation	4
3.2	Larmlagring	5
	Timer på vidarekopplingen	6
	Tvådetektors-/Tvåsektionsberoende	6
	Separering av larmenheter eller tvåsystemsberoende	6
	Uppgradering	6
3.3	Prov och besiktning av anläggningen	7
3.3.1	Månadsprov	7
3.3.2	Kvartalsprov	7
3.3.3	Revisionsbesiktning	7
3.4	Dokumentation	8
4	Räddningstjänstens kommentarer till avtalet	9
4.1	Kommentar till 3 §	9
4.2	Kommentar till 8 §	9
4.3	Kommentar till 9 §	9
4.3.1	Vanliga orsaker till felaktiga larm på automatlarmsanläggningar	9
4.3.2	Åtgärder för att undvika onödiga larm	10
4.4	Kommentar till 10 §	10
4.5	Kommentar till 14 §	10
4.6	Kommentar till 16 §	10
4.7	Kommentar till 20 §	10

1 Syfte och mål

Ett automatiskt brandlarm utgör en viktig funktion i byggnadens och verksamhetens brandskydd. Genom en driftsäker anläggning minskar risken för onödiga larm, samtidigt förbättras kompetens och säkerhetstänkandet inom hela organisationen. Ett väl fungerande automatlarmsarbete ökar därmed tryggheten på arbetsplatsen och minskar antalet onödiga utryckningar för räddningstjänsten. Kvalitetsplanens syfte är att tydliggöra ansvarsförhållandena och beskriva vilka krav som ställs samt öka förståelse hos anläggningsägaren istället för att enbart hänvisa till SBF 110 (tidigare RUS 110).

2 Bakgrund

SBF 110 utgör grunden i både avtalet och kvalitetsplanen.

Kvalitetsplanen är generell och gäller oavsett anläggningstyp. Det finns flera både tekniska och organisatoriska lösningar för att få ner antalet automatiska brandlarm, i kvalitetsplanen beskrivs några. Dessa syftar till att införas i någon form beroende på verksamhetens lokala förutsättningar.

En grundläggande del i kvalitetsplanen är att larmlagring införs under normal verksamhetstid. Då larmlagring kräver att personal finns på plats kan obemannade verksamheter (t.ex. garage) istället bruka tekniska lösningar.

Automatlarmsarbetet ska bedrivas strukturerat och systematiskt. Att aktivt arbeta med att minska antalet onödiga larm ska ingå i verksamhetens systematiska brandskyddsarbete. För mer information om systematiskt brandskyddsarbete se www.skelleftea.se/sba

3 Åtgärder för att minska antalet onödiga larm

3.1 Larmorganisation

SBF 110:7, 5.8 beskriver mer hur en larmorganisation kan organiseras.

Nyttjaren av anläggningen ska upprätta en larmorganisation. Larmorganisationens uppgift är att hantera automatlarmen under normal verksamhetstid genom att:

- Fastställa platsen varifrån larmet uppkommit och orsaken till larmet,
- Underrätta berörda personer inom objektet om en eventuell brand,
- Initiera utrymning av de personer som vistas i byggnaden,
- Svara för tillgängligheten till larmade utrymmen t.ex. upplåsning av dörrar,
- Vidta åtgärder avsedda att begränsa branden,
- Larma räddningstjänsten och förbereda dess ankomst,
- Aktivera, kvittera och återställa larm som ej vidarekopplats till räddningstjänsten,
- Vidta åtgärder för att förhindra ytterligare onödiga larm av samma orsak.

De personer som ingår i larmorganisationen ska vara väl förtrogna med lokaler och verksamhet. De ska ha grundläggande kunskap om hur det automatiska brandlarmet fungerar (*det vill säga kunna stänga av akustisk signal, avläsa vilken sektion och i de fall systemet har adresserbara detektorer, identifiera vilken detektor som indikerar brand*). De ska också ha god kännedom om åtgärder vid larm respektive felsignal samt upprätthålla kunskap om larmlagringsfunktionen när denna är införd i verksamheten. Utrymningsövningar bör genomföras minst 1 gång/år. Det skall också finnas instruktioner för hur övrig personal som inte ingår i larmorganisationen ska agera vid larm.

Inkommer det onödiga larm trots larmlagring kan det vara en indikation på att organisationen inte fungerar.

3.2 Larmlagring

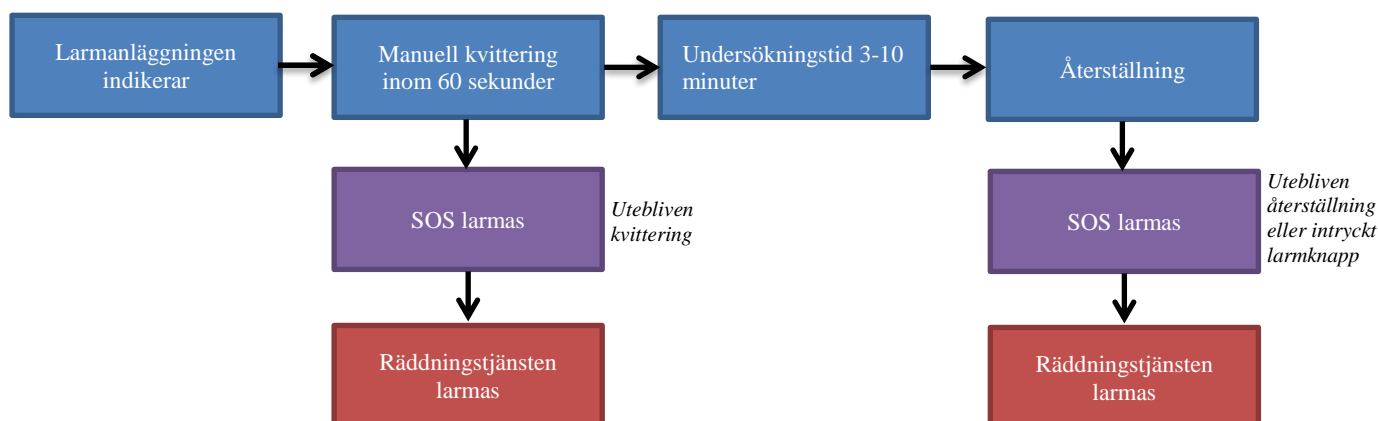
Ur SBF 110:7, Bilaga A2, ”För lokaler och verksamheter där det finns en uppenbar risk för onödiga larm bör larmlagringsfunktionen alltid finnas. En förutsättning är dock att det finns en fungerande larmorganisation enligt kap. 5.8.”

Larmlagring innebär att larmet lagras under arbetstid och orsaken undersöks av larmorganisationen innan larmet vidarekopplas till räddningstjänsten.

Larmlagringsfunktionen ska uppfylla kraven i SBF 110:7, Bilaga B. Befintliga anläggningar som inte uppfyller dessa krav skall kompletteras eller uppgraderas. Planerade åtgärder ska redovisas till räddningstjänsten.

Larmorganisations storlek beror på verksamhetens lokala förutsättningar. En väl fungerande larmorganisation är en förutsättning för larmlagring. Organisationen ska utses, utbildas och övas samt räddningstjänsten informeras innan larmlagringsfunktionen driftsätts.

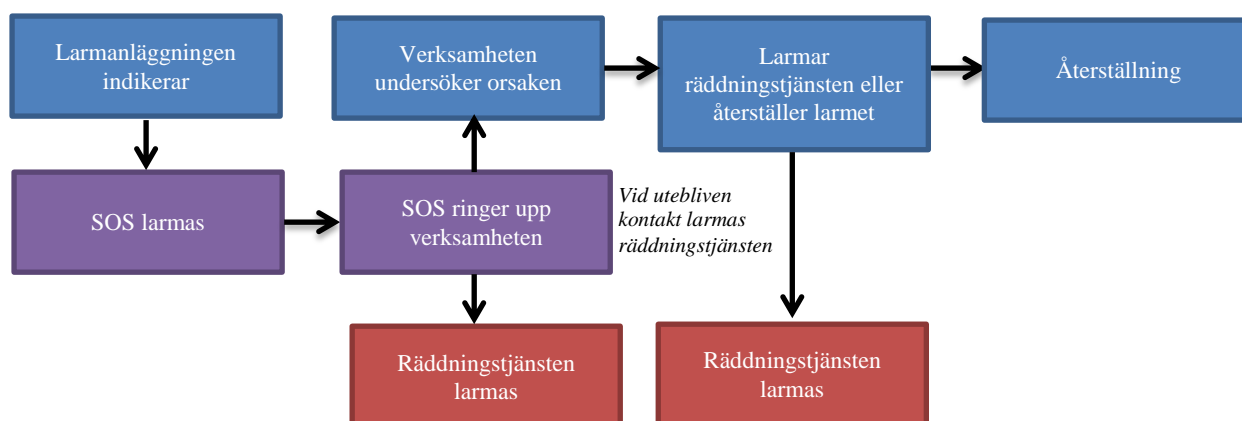
SBF 110:7 anger att tiden för kvittering bör vara högst 60 sekunder och undersökningstiden högst 10 minuter, något som också är räddningstjänstens uppfattning.

Larmlagring i anläggningar vars teknik inte medger larmlagring enligt SBF 110:7, kan utgöras av exempelvis timerfunktion eller annan åtgärd för fränkoppling av utgående larmsignal.

Ett annat alternativ för anläggningar vars teknik inte tillåter ”teknisk” larmlagring består i att larmcentralen motringer enligt en kontaktlista under normal verksamhet. Efter personkontakt måste anläggningen själv ombesörja undersökning av larmet, beroende på resultatet endera återställa anläggningen eller alarmera räddningstjänsten. Om larmcentralen inte får någon kontakt vid motringning larmas räddningstjänsten

Motringning sker förslagsvis till reception på hotell eller liknande. Metoden möjliggör också larmlagring på verksamheter som normalt annars hade krävt investeringar i tekniska lösningar och uppgraderingar. Räddningstjänsten ser därför denna metod som en tillfällig lösning tills teknisk uppgradering av anläggningen är genomförd.

Timer på vidarekopplingen av larmsignalen till kommunens larmcentral under förutbestämda tider (tider som verksamheten själv reglerar, exempelvis under normal verksamhetstid eller då smutsiga arbeten pågår). När verksamhetstiden är slut kopplas överföringen in igen med automatik, detta är ofta kopplat till upplåsning av dörrar och inbrottslarm. Timern får inte koppla bort det interna larmet, timer ska bara avse vidarekoppling till kommunens larmcentral.

Timerfunktionen kan även användas på skolor. Under normal verksamhetstid nyttjas larmet endast som ett internt utrymningslarm och övrig tid fungerar det normalt med vidarekoppling. Det är viktigt att det anslås på lämpliga platser att man vid brand måste ringa 112 då timer är inkopplad. Rekommenderas på skolor och andra anläggningar med mycket mänskligt orsakade falsklarm.

Tvådetektors-/Tvåsektionsberoende kan vid större volymer vara en lösning. Om en detektor löser ges ett internt larm, om två löser kopplas larmet vidare. Tvådetektorberoende förutsätter att två detektorer tidigt nås av samma mängd brandrök och att detektorerna inte är utglesade. Lämpligt i lagerhallar, atrium, öppna brandceller som kontorslandskap, köpcentrum etc. Ställer krav på viss typ av anläggning och teknik.

Separering av larmenheter eller tvåsystemsberoende kan vara tillämpligt om sprinkler och rökdetektorer går via samma centralapparat. Ofta har sprinkler och värmedetektorer betydligt bättre tillförlitlighet än rökdetektorer. Idag kan nyare larmsändare skilja på olika larmenheter. Tvåsystemsberoende innebär att båda systemen ska lösa ut innan vidarekoppling sker till larmcentral, det kan t.ex. handla om ett automatiskt brandlarm och en sprinkleranläggning. Ett annat exempel är att rökdetektorerna i en anläggning inte överförs alls, överföringen sker istället via larmknapp i en bemannad reception. Separering av larmenheter rekommenderas vid större anläggningar där vissa delar är mycket tillförlitliga medan andra inte är det, t.ex. pga. smutsig verksamhet.

Uppgradering av äldre anläggningar. Idag finns det leverantörer som ger garanti mot obefogade larm på sina anläggningar. Det kanske räcker med att byta vissa delar, eller kanske byta detektortyp i vissa utrymmen för att minska antalet onödiga larm.

3.3 Prov och besiktning av anläggningen

SBF 110 beskriver hur automatlarmsanläggningen ska provas och besiktigas. Det innebär att månadsprov, kvartalsprov och revisionsbesiktningar ska genomföras. Räddningstjänsten rekommenderar att SBF:s rekommendationer följs. Nedan följer ett utdrag ur SBF 110.

3.3.1 Månadsprov

Minst en gång per månad ska följande kontroller och provning utföras:

- a) Kontroll av att åtkomsten till centralutrustning, brandförvarstablå eller larmlagringstablå inte begränsas av hinder.
- b) Prov av centralutrustningens och brandförvarstablås indikeringar och funktioner enligt skötselinstruktioner.
- c) Kontroll att inte någon funktion i centralutrustningen är fränkopplad.

Månadsprov ska noteras i kontrolljournal. Avvikelse från normalläget undersöks och åtgärdas snarast.

3.3.2 Kvartalsprov

Minst en gång per kvartal ska följande kontroller och provningar utföras i samband med det ordinarie månadsprovet:

- a) Larmprov av detektorer. Minst en detektor per sektion i minst 25 % av antalet sektioner provas varje kvartal. På ett år ska minst 5 % av detektorerna och samtliga sektioner vara provade.
- b) Funktionsprov av inkopplade larmdon och styrning inom de sektioner som larmprovas (enligt ovan).
- c) Funktionsprov av larm- och felsignalöverföring till larmcentralen.
- d) Provning av indikeringar och funktioner på eventuell larmlagringstablå enligt dess skötselinstruktion.
- e) Kontroll av batterier och strömförsörjning.

Kvartalsprov ska noteras i kontrolljournal med angivande av vilka sektioner, detektorer med mera som provats. Avvikelse från normalläget undersöks och åtgärdas snarast.

3.3.3 Revisionsbesiktning

Brandlarmsanläggningen ska regelbundet revisionsbesiktigas, minst en gång per kalender år med högst 15 månaders mellanrum.

Revisionsbesiktningen ska minst omfatta anvisningarna enligt SBF 141.

Efter revisionsbesiktningen ska besiktningsmannen snarast utfärda ett besiktningsintyg med omfattning enligt Bilaga F (SBF 110:7). Noterade avvikelser ska åtgärdas snarast, dock senast inom intervaller som anges i besiktningsintyget.

3.4 Dokumentation

Utöver anslutningsavtal, kvalitetsplan och serviceavtal skall för anläggningen nödvändig dokumentation föras. I detta ingår:

- aktuella orienteringsritningar
- kontrolljournal
- skötselinstruktioner
- anvisningar för anläggningens handhavande vid brand- eller felsignal
- organisationsbeskrivning med tydliggjort funktionsansvar
- instruktioner för övrig personal (intern resp. extern personal)
- dokumenterade utbildnings- och övningsinsatser
- anläggarintyg
- revisionsbesiktningsintyg
- uppföljningsrapport av onödigt larm
- tillsynsprotokoll

Delar av dokumentationen kan och bör integreras i verksamhetens systematiska brandskyddsarbete.

Redovisande dokument så som kontrolljournaler, utbildnings- och övningsregister, automatlarmsrapporter och andra av myndigheter och övriga utfärdade dokument skall arkiveras i minst 10 år.

4 Räddningstjänstens kommentarer till avtalet

4.1 Kommentar till 3 §

Före provning ska kommunens larmcentral underrättas.

Besiktning och prov ska skötas i skälighets omfattning. Enligt SBF 110 ska månadsprov, kvartalsprov och årlig revisionsbesiktning genomföras.

Serviceavtal ska tecknas med godkänd anläggarfirma, i vilket skall ingå utbyte av smutsiga detektorer och gemensamma åtgärder för utredning av onödiga larm.

Rekommenderat utbytesintervall för rök- och samplingsdetektorer i smutsig miljö är 3 år (t.ex. industri) och 5 år i ren miljö (t.ex. kontor/vård).

4.2 Kommentar till 8 §

Under fränkopplingstiden skall anläggningsägaren vidta och bekosta de extra åtgärder som kan krävas av räddningstjänsten. Exempel på arbeten kan vara heta arbeten, håltagning, asfaltering eller arbete med högtryckstvätt eller annan utrustning som genererar vattendimma.

Anläggningsägaren skall tillse att entreprenörer och egen personal är informerad om vilka åtgärder som skall vidtas före respektive efter arbete, samt vilka rutiner som gäller vid brand- och utrymningslarm. Om arbete sker på plats där alarmering endast kan ske med hjälp av mobiltelefon skall anläggningsägaren tillse att så kan ske utan dröjsmål.

Fränkoppling får endast göras av anläggningsskötaren eller annan av anläggningsägaren utsedd person.

4.3 Kommentar till 9 §

På begäran av räddningstjänsten skicka in ”Blankett för uppföljning av onödiga larm”. Blanketten finns att ladda ner från www.skelleftea.se/brandlarm.

4.3.1 Vanliga orsaker till felaktiga larm på automatlarmsanläggningar

Bristande underhåll. Till exempel smutsiga detektorer, dåliga batterier, och när prov och underhåll inte utförs på anläggningen.

Detektorval/placering. Till exempel val av fel typ av detektor, verksamhetsförändring som påverkar detektorvalet samt detektorplacering direkt utanför våtutrymme. Felaktig detektorplacering med tanke på verksamheten.

Felaktig provning. Provning som genomförs utan att kommunens larmcentral meddelats eller att provningen genomförs på ett felaktigt sätt.

Felhantering. Till exempel då personal har hanterat anläggningen på ett felaktigt sätt i samband med service och underhåll på anläggningen.

Fordon. Rök från bilar/truckar som kört in i lokaler som skyddas av rökdetektorer.

Hantverkare. Arbete utan att fränkoppling har ägt rum.

Levande ljus/tomtebloss. Ljus, tomtebloss, inomhusraketer etc.

Matlagning. Slarv vid matlagning, fel typ av detektor samt felplacering.

Rökgenerator. Discorök eller rök från generator som aktiverats.

Rökning. Rökning i lokaler som skyddas av rökdetektorer.

Städning. Spolning där ånga/vatten orsakar larmet. Sopning där röken, dammet orsakar larmet.

Ånga. Ånga från duschrum, städskrubb samt från industriprocess.

Om ingen orsak kan upptäckas är det ofta fel på detektorn, utlöst detektor bör då bytas inom 24 timmar. Något som ofta går att reglera i serviceavtal med anläggningsfirma.

4.3.2 Åtgärder för att undvika onödiga larm

- Att skapa rutiner så att hantverkare alltid kontaktar anläggningsskötaren för eventuell fränkoppling innan arbetet påbörjas.
- Att månads och kvartalsprov utförs enligt regelverket SBF 110
- Att förebyggande underhåll utförs av aktuell anläggningfirma. Vid detta tillfälle ska bl.a. detektorernas status kontrolleras.
- Att hänsyn tas till brandlarmet vid en eventuell ombyggnad av lokalerna.
- Att rätt typ av detektor blir installerad för det aktuella utrymmet med rätt känslighet.
- Att kapslade detektorer installeras i våtutrymme och utomhus.
- Att en rökdetektor ej blir placerad utanför våt/duschutrymme.
- Att detektor eller larmknappar flyttas.
- Att en timer installeras då kortare fränkopplingar måste göras vid arbete som kan orsaka planerad rökutveckling/ångutsläpp.
- Att larmlagring införs. För detta krävs att verksamheten har en egen larmorganisation. Före denna åtgärd införs kontakta räddningstjänsten och berört försäkringsbolag.

4.4 Kommentar till 10 §

Kontroll av avtalet kommer främst ske i samband med tillsyn enligt 2 kap. 2 § Lag (2003:778) skydd mot olyckor.

Om det vid upprepade tillfällen påvisas att avtalet inte uppfylls, trots påminnelse, kan föreläggande enligt 5 kap. 2§ i Lag (2003:778) skydd mot olyckor utdömas. Alternativt kan bortkoppling eller uppsägning av avtalet bli aktuellt.

4.5 Kommentar till 14 §

Räddningstjänsten kommer bara acceptera en sorts nyckelsystem, nyckelsystemet bygger på dels en mekanisk säkerhet men även en elektronisk säkerhetsfunktion. Systemet heter ASSA CLIQ Remote. Det åligger anläggningsägaren att införskaffa en fasadnyckelbox som passar räddningstjänstens nyckelsystem.

Räddningstjänsten rekommenderar anläggningsägaren att kontakta berört försäkringsbolag så att placering och installation uppfyller gällande krav.

Samråd gärna med räddningstjänsten för att hitta en lämplig placering av fasadnyckelboxen.

4.6 Kommentar till 16 §

Anläggningsägaren ansvarar för att räddningstjänsten har fritt tillträde till fasadnyckelboxen genom att hålla rent från snö och dyl. runt fasadnyckelboxen.

4.7 Kommentar till 20 §

Detta är en säkerhetsfråga för räddningstjänstens personal, så att ingen ska bli inlåsta i byggnaden vid ett brandtillbud